De Levende Natuur 9 (9):176-179 (1904)

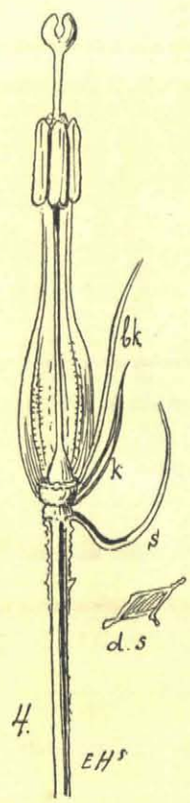

lijk. De planten — of de plant, dat is niet uit te maken door den kruipenden wortelstok — staan er nog en breiden zich uit. De jongens beloofde mij en elkaar aan niemand van hun kennissen de juiste vindplaats te verklappen.

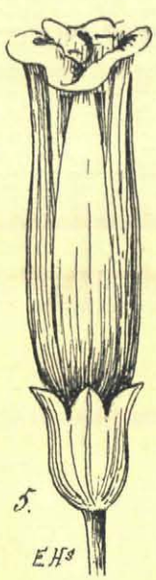
Met behulp van Vilmorin meen ik te kunnen zeggen, dat wij te doen hebben gehad met Calystegia of Convolvulus dahurica. Mijn navragen bij plantenkweekers heeft bewezen dat die Oostersche plant werkelijk in ons land gekweekt wordt, althans betrokken kan worden. Ik heb er eenige besteld en in mijn tuintje geplant; bladeren genoeg van 't jaar, maar de bloemen hebben zich laten wachten; 't volgend jaar zal, hopen wij, uitsluitsel geven.

De jongelui hebben dien dag, al was 't er niet op toegelegd, ondervonden, dat botaniseeren, bij gelegenheid althans, ook iets anders kan zijn dan louter determineeren, in de bus stoppen en drogen. Ook, dat het determineeren van een plantje ons soms een heelen dag prettig bezig kan houden.

Ik zelf heb er door geleerd, dat een flora zoo weinig mogelijk kenmerken moet geven, als 't de bedoeling van 't boek is: beginners den naam van een plant te leeren kennen; en zooveel mogelijk, als het doel is, om meergevorderden tot vergelijkende studie der planten van één hoofdsoort te brengen. Maar dan toch nooit meer besliste uitspraken meedeelen dan verantwoord kan worden. Jeswiet en Lodewijks hebben van den zomer in ons tijdschrift al heel aardige ondervindingen op het gebied van verschillen binnen de soort meegedeeld. De lectuur ervan moge niet ieder interessant lijken, de studie zelf is het zeker; probeer dat maar eens als ge eens weinig verschillende soorten vinden kunt. Met een

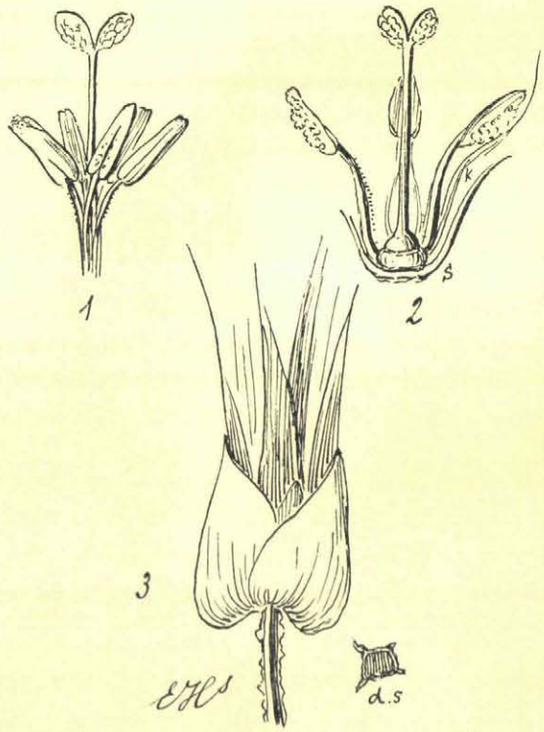

Meeldraden van een groote roode Convolvulus; s schutblad, k kelk, bk bloemkroon, ds doorsneê van een bloemsteel.

Kelkbladeren van Convolvulus (dahurica?).

Twee meeldraden met den honingput.

Stamper en meeldraden van een roode Convolvulus uit de duinen.

menigte van onze inlandsche planten zal het u net gaan als hun met hun Lipbloemen en ons met onze Hagewinden.

E. HEIMANS.

VOGELS OP ZEEBURG.

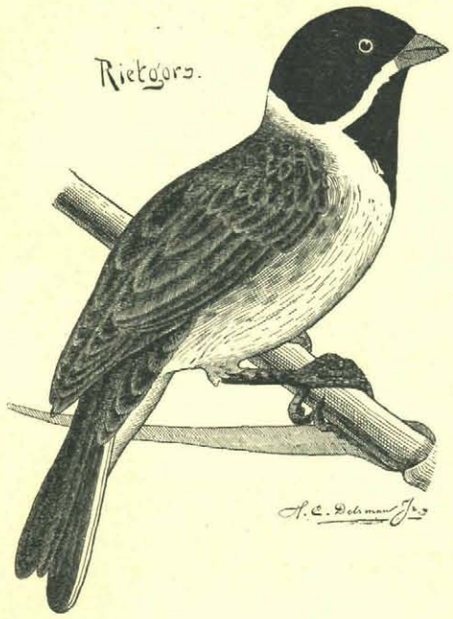
(Vervolg van blz. 163.)

Doch nu verder 't dijkje op. In 't riet telde de rietgors met zijn pikzwarten kop maar onvermoeid: een, twee, drie — een, twee, drie-vier — een, twee-drie, vier, ja een enkele maal bracht onze rekenmeester 't zelfs tot vijf: een, twee, drie, vier-vijf. Een geleerd man is die rietgors, dat blijkt ons ook uit zijn grijze eitjes, die geheel met Arabische letterteekens beschreven zijn, zoo geheimzinnig, dat zelfs het knapste menschenkind ze nog niet heeft kunnen ontcijferen. Langs de kanten van 't smalle weggetje bloeide lepelblad met zijn witte en spergularia met haar lichtrose bloemen. Ook armeria, dat behalve langs de zeekust ook in Zuid-Limburg langs de Geul groeit, hief er haar rose bloemhoofdjes omhoog. Sterntjes (Sterna hirundo) vervulden met hun niet zeer welluidende kreten de lucht. Deze slanke, helderwitte diertjes verdienen veel eer den naam kapmeeuw dan de kokmeeuwen (Larus ridibundus), die er ook rondvlogen. Deze toch hebben een geheel donkeren kop, terwijl 't

De Levende Natuur 9 (9):176-179 (1904)

sterntje werkelijk een aardig zwart kapje op heeft. 't Zijn echte vischdiefjes, die sterntjes: nauw zien ze, boven 't water af- en aanzwevend een vischje, of ze storten met den kop omlaag van boven neer, plonzen heel even onder water en vliegen met hun buit in 't roode snaveltje weer omhoog, vaak achtervolgd door minder gelukkige soortgenooten. Op Texel had ik het gelukje het dwergsterntje te zien, net een gewoon sterntje in miniatuur, dat even behendig is als zijn grootere neef. Wat de kokmeeuwen betreft, dat zijn oude bekenden voor de Amsterdammers, die hun „zeemeeuwen", die ze 's winters zoo vaak met broodkruimels gevoerd hebben, nog wel herkennen zullen, al hebben ze nu een geheel donkeren kop. Wie wel eens op Texel een broedkolonie dezer meeuwen gezien heeft, zal het schouwspel, 't welk die honderden nesten, alle gevuld met groote groenige eieren, niet licht

vergeten. Doch ook in de Naardermeer kunnen we ze zien broeden, zelfs van uit den trein, als we naar Bussum sporen.

Terwijl we 't dijkje volgden, vloog van tijd tot tijd van den rand der plassen rechts van ons, en wel pas, als we vrij dicht genaderd waren, een van boven zeer donker en van onder zeer licht gekleurd steltloopertje op. 't Waren witgatjes (Helodromas ochropus), die hun eenigszins drastischen, doch zonder twijfel plastischen naam ontleenen aan 't feit, dat achterrug en staart wit gekleurd zijn, waardoor vleugels en overige rug wel geheel zwart lijken. Zittend krijgt men 't diertje zeer moeielijk te zien, want 't valt weinig op en is uiterst schuw, hoewel 't pas opvliegt, als men dicht genaderd is. Ook ruiters, die zeer op 't witgatje lijken, doch niet zoo schuw zijn, lieten zich zien. 't Zijn aardige, vlugge vogeltjes, wit van onder, bruin van boven, die gewoonlijk in troepjes van een stuk of zes de slootkanten afzoeken.

Aan dat deel van den zeepolder, dat 't verst in zee vooruit steekt, is de dijk wat hooger en zwaarder gemaakt en biedt voor wilde eendensoorten een welkome beschutting tegen hevige westenwinden. Nadert men dus behoedzaam van achteren den dijk en kijkt er over heen, dan heeft men vaak een mooie gelegenheid om wilde eenden van dichtbij te zien, wat anders niet vaak gebeurt. Ook ditmaal hadden we geluk: aan den kant dobberde rustig een troepje eenden, wier uiterlijk men 't best met dat van z.g. lakenveldersche koeien vergelijken kon: kop en borst zwart, buik wit, rug lichtgrijs (ook bijna wit) en stuit en staart weer zwart. Reeds vroeger hadden we wel eens groote troepen van deze eenden in de verte op zee zien drijven, doch nooit goed uit kunnen maken, wat 't eigenlijk waren. Nu echter waren ze makkelijk als toppereenden te herkennen. Het paartje, waarvan ik den lezers hierbij een afbeelding aanbiedt, nam ik waar op 't dammetje bij 't zulteland, waarover een volgende maal meer. Ik kon ze zeer dicht naderen, hoewel ze mij zagen, en er gauw een schetsje van maken. Toppereenden zijn zoowat 't heele jaar door op Zeeburg te zien en door een kijker is 't aardig waar te nemen, hoe ze vroolijk op de golven op en neer dobberen en elk oogenblik onderduiken.

Spoedig hadden de eenden ons gezien, draaiden ons alle den rug of liever den staart toe en zetten koers naar zee. Schuw zijn ze heel weinig, andere eenden zouden dadelijk opgevlogen zijn. Ook een paar andere, kleine eendjes kozen 't ruime sop, hun teekening kwam vrijwel overeen met die der toppereenden, doch ook van boven waren ze zwart. 't Waren kuifeendjes, een mannetje en een wijfje, welk laatste net als bij de toppereenden meer effen gekleurd is. Ook de kuifeendjes zwemmen vaak in groote troepen bij elkaar en duiken al net zoo graag als de toppereenden, met wie ze in levenswijze geheel overeenkomen. Langzamerhand verwijderde het gezelschap zich van de kust, tot 't niet meer de moeite waard was, er met den kijker naar te zien. We richtten deze daarom nog even op 't slot te Muiden en den kijktoren van Muiderberg, die hier duidelijk te onderscheiden zijn, evenals de toren van Monnikendam en gingen toen verder.

Wat kwam daar voor een eendenkopje achter 't riet langs den zeekant uitkijken? We behoefden niets meer te zien dan den kop, om te weten met welke soort we te doen hadden. Deze toch was geheel zwart, behalve een wit cirkeltje voor elk oog, alsof onze vriend een bril droeg. Hieraan dankt hij dan ook de eerste helft van zijn Hollandschen naam brilduiker (Clangula clangula). Dat ook de tweede helft welverdiend is, zagen we spoedig. Nauw

De Levende Natuur 9 (9):176-179 (1904)

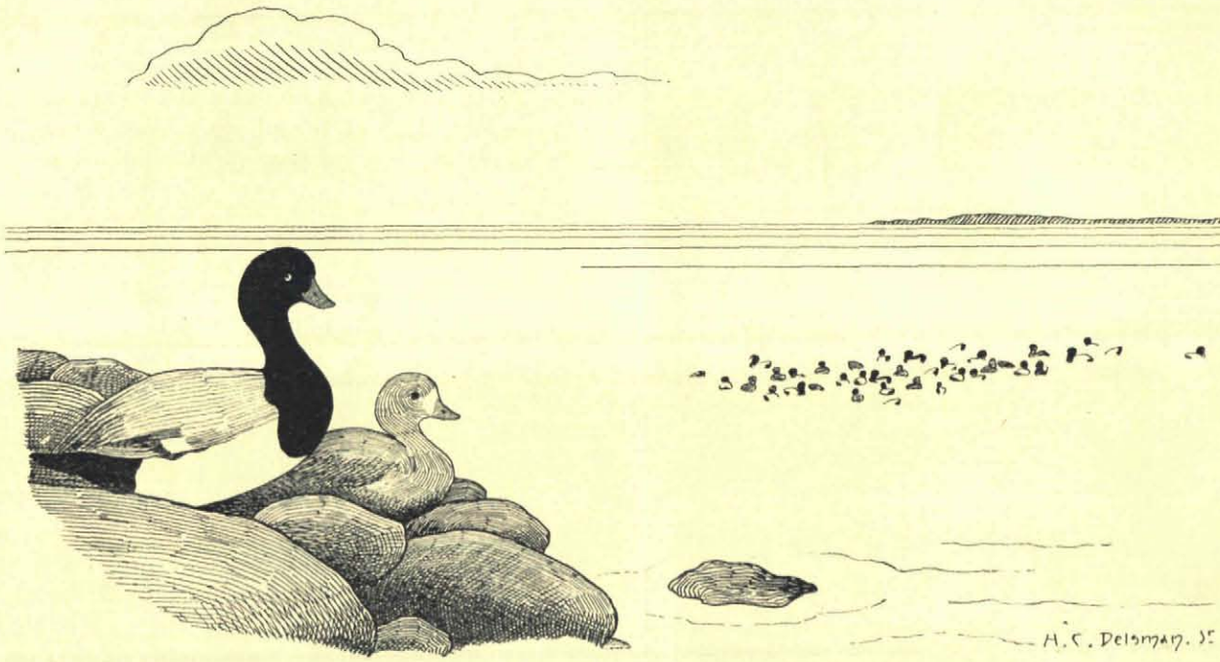

toch had onze brilduiker de beide menschen opgemerkt, die hem stonden te bespieden, of hij begaf zich te water en... dook onder. Zeker wel een minuut duurde het, eer we een heel eind in zee een zwart stipje aan de oppervlakte verschijnen zagen, dat echter dadelijk weer verdween; 't was de kop van den duiker. Nog een paar maal gebeurde dit en pas op zeer grooten afstand waagde hij zich geheel boven water.

't Dijkje, dat spoedig weer lager wordt, volgend, kwamen we nu aan een paar met riet omzoomde meertjes. Het eerste lag naar onzen kant open, had daar geen rietzoom, zoodat we reeds uit de verte zien konden, dat overal eromheen blauwe reigers in 't riet zaten. De meesten zaten stil en keken wijsgeerig langs hun lange snavels voor zich uit, enkele stapten midden in den waterplas heen en weer, en toen we goed keken zagen we, dat zich onder de laatste ook een wit- en zwartgerokte ooievaar en een paar purperreigers bevonden. Wat lijken die dieren in de vrije natuur veel grooter, dan wanneer men ze in gevangenschap ziet; wat zijn ooievaars, lepelaars, reigers, kluiten in Artis maar kleine diertjes en hoe indrukwekkend zien ze eruit, als ze daar zoo deftig voortstappen langs den oever van een rietplas. Ik denk dat het hun slanke bouw is, die ze zooveel grooter doet schijnen op een afstand.

De reigers hadden ons ondertusschen reeds lang opgemerkt en retireerden langzamerhand naar 't andere einde van den plas: telkens ontdekten we weer nieuwe, tot er ongeveer een vijf-en-twintigtal bij elkaar verzameld waren, die eensklaps alle tegelijk opvlogen en zich verspreidden over de plasjes in de buurt. De reigers vliegen met ingetrokken, de ooievaar met languitgestrekten hals. Deze onderscheiding van vliegende reigers en ooievaars gaat echter niet steeds door, daar reigers, als ze pas opvliegen, of ook als ze slechts een kleinen afstand af te leggen hebben, het de moeite niet waard achten, voor zoo'n kleinigheid den hals in te trekken. Ook meen ik mij te herinneren, wel eens een ooievaar met ingetrokken hals te hebben zien vliegen. Blauwe reigers komen veel in de buurt van Amsterdam voor.

Doch het meertje leverde nog meer op. In het midden ongeveer dreven een tweetal fraaigekleurde, groote eenden, wit met zwarte teekening en rooden snavel. Toen we goed toekeken, ontdekten we nog een paartje, dat aan den oever zat en waaraan we mooi den breeden, bruinen band, die over de borst loopt, konden zien. 't Waren bergeenden, den meeste

Toppereenden.

lezers zeker van naam en uiterlijk wel bekend, zoo niet door den Steenhuizen-groep in Artis, dan toch door 't stukje van den heer Thijsse in den 1sten jaargang van dit tijdschrift. 't Is waarlijk geen wonder, dat deze dieren zelfs wel op buitenplaatsen gehouden worden tot sieraad van den vijver. Ik herinner mij o. a. ze te Zuiden van Velsen op een buitengoed gezien te hebben, alwaar ze een zeer goed effect maakten.

Vlak naast dit eerste meertje ligt een tweede, grootere, dat geheel met riet omzoomd is. Witte en zwarte sterntjes zweefden er boven en vervulden de lucht met hun geschreeuw. Zwarte sterntejs met hun grauw-zwarte pakjes zijn ook den geheelen zomer op Zeeburg aanwezig, hoewel 't geen zeevogeltjes zijn, zooals 't vischdiefje. In de Naardermeer en de Utrechtsche- Hollandsche-plassen broeden

De Levende Natuur 9 (9):176-179 (1904)

er vele; hun nesten zijn zoo laag, dat de eieren bijna in 't water liggen. Ook boeren- en huiszwaluwen streken over den plas af aan, de laatste dadelijk van de eerste te onderscheiden door de witte vlek op den staart. Midden op 't meertje zwommen een paar koetjes rond, die spoedig in 't riet aan de overzijde verdwenen, toen ze onze hoofden over den riethaag zagen gluren.

Voor we 't einde van 't dijkje bereikt hadden, namen we nog een troepje oeverloopertjes waar (Tringoïdes hypoleucos), die op onze nadering vroolijk fluitend dicht langs de oppervlakte der zee wegvlogen, om in een boog weer naar den oever terug te keeren. Deze aardige kleine steltloopertjes zijn in de vlucht te herkennen aan de dubbele, lichte dwarsstreep, die over de vleugels loopt, dicht langs den achterrand.

Wanneer men ze op de steenen der zeewering naar voedsel ziet loopen zoeken, valt vooral de scherpe afscheiding tusschen de witte onderzijde en de bruine borst op. In Augustus vooral ziet men deze vogeltjes zeer veel op Zeeburg. Ook aan vlakke rivieroevers houden ze zich vaak op, ik zag ze o.a. aan de Lahn.

Langs den grooten zeedijk keerden we terug, zonder meer iets nieuws te zien, doch dat we het bij dat eene bezoek niet gelaten hebben, begrijpt ieder rechtgeaard vogelliefhebber. Onze vogellijst bereikte dien dag nog de honderd soorten en dank zij de talrijke bezoeken in Herfst aan Zeeburg gebracht, passeerden we voor 't eind van het jaar nog de honderd vijf en twintig, hoewel ook nog andere excursies hiertoe bijdroegen. En zoo vaak we van zoo'n welgeslaagd tochtje, dat ons weer nieuwe vogels bezorgd had, terugkeerden, zeiden we tot elkaar: „Dat Zeeburg is toch maar eenig", of „Vogels, dat is toch de mooiste tak van natuursport". Mooie vogels hebben we ook gezien bij 't Zulteland, naar den kant van Schellingwoude, waarover een volgende maal meer. Voorloopig zullen we ons alleen bezig houden met den Diemerbuitenpolder. Hier bevinden zich de meeste vogels als 't gestormd heeft en 't land is ondergeloopen, terwijl bij warm weer het Zulteland 't doel van onzen tocht is. Mag ik dus de lezers uitnoodigen, nogmaals in gedachten een tochtje met ons te maken naar den zeepolder, en wel in de maand October.

H. C. Delsman Jr.

(Wordt vervolgd).

EEN NAOOGST VAN BRANDNETELS.

Het opstel over het Nut der Brandnetels in *De Levende Natuur* van Juli 1903 (VIII, blz. 87—91), heeft aan den schrijver wèl verschaft een aantal brieven en briefjes, verzoeken om inlichting enz., maar niet datgene, waar 't om te doen was, n.l. brandnetelvezels. Trop de fleurs.... Beloften en plannen genoeg, en soms kwam er ook wel een héél klein bundeltje vezels, netjes in een doosje gepakt. Maar bij elkaar was het niet veel zaaks, minder dan één degelijk arbeider in één dag kan bijeenbrengen.

Het moet in dezen tijd van liefhebberijen maar eens gezegd worden, dat het jeugdig vuur voor natuurstudie dikwijls een akelig stroovuurtje blijkt te te zijn. Liefhebberij en volharding („Ausdauer") zijn twee zaken, en bij sommigen schijnt het bezit der eerstgenoemde eigenschap de tweede volledig uit te sluiten.

Te pralen met een beetje (tegenwoordig nogal gemakkelijk te verwerven) soortenkennis, die eindigt bij de latijnsche namen; op jacht naar zeldzaamheden alles blind omver te halen voor een mogelijke vondst — het is soms alles: een moeiteschuwend effectbejag. Maar dàt is toch niet de ernstige, bescheidene, eerbiedige studie der natuur, die, jong geleerd, een bron van geluk zal zijn voor heel het leven. Natuurlijk, de goeden en degelijken onder de jongeren niet te na gesproken! Ieder kan bij zichzelven nagaan of hij daartoe behoort: *doet* hij meer aan stille natuurwaarneming, dan hij over lawaaiige natuursport *spreekt*, dan is het all right, en behoeft hij zich niets van het verwijt aan te trekken. Maar is het andersom, wel, dan mag hij deze urticatio voelen als een heilzame prikkeling.

Over de brandnetel als vezelplant is dus op deze plaats niets nieuws mede te deelen; alleen werd mijne aandacht gevestigd op een daarover handelend Duitsch geschrift, in het vorig opstel niet genoemd, nl. A. von Rössler-Lade, *Nessel als Gespinstpflanze*, uitgegeven in 1878, dus in den tijd, toen proeven met brandnetelvezels in Duitschland aan de orde van den dag waren.

Betreffende het gebruik van brandnetels als medicijn ontving ik twee berichten:

Een onderwijzer in Friesland schrijft: „Naar aanleiding uwer vraag of 't landvolk er tegenwoordig nog gebruik van maakt, kan ik u antwoorden, dat ik hier oude menschen gebruiken zag een aftreksel van brandnetelbladen, bij wijze van thee gedronken. Het geldt als een zeer goed middel tegen rheumatiek."

Een tweede getuigschrift kwam een man der wetenschap overleggen: iemand uit Noord-Holland, die op de briefkaart achter zijne handteekening een groote A